

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

Articulus V. De effectu transactionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

L. 6. ac 15. C. eod.) est extra substantiam transactionis.

2632. Not. 3. transactionem specialem, de re aliqua certa, vel sub certo titulo, non extendi ad alia, L. si unus, 27. ff. de pact. junct. gloss. V. noceat, & L. 3. C. h. t. Si autem sit generalis, seu indefinita, æquivalere universali, & extendi ad omnia particularia sub eo genere contenta, L. tres Fratres 35. ff. de pact. & L. 29. ac 31. C. h. t. excipe 1. nisi aliquid dolo in transactione universali occulteretur; 2. nisi sit aliquid eorum, de quibus non præcessit tractatus.

2633. Cæterum transactio, jure civili, duobus modis fieri solet 1. simplici acceptilatione, quod fit, cum debitor, cui movetur, vel movenda esset lis, offert aliquid v. g. pro 100. de quibus est lis, 50. & interrogat, an sibi 50. velit? & 50. solvat; ac Creditor seu Actor respondeat, se acceptare, ut colligitur ex L. 2. ff. h. t. & L. 15. C. eod. secundò acceptilatione, præcedente Aquiliana stipulatione v. g. cum Titius præterdit à Cajo sibi deberi centum, e. g. ex venditione, vel alio simili contractu citra stipulationem; & Titius Cajum interroget, an, quod debet ultra 50. promittat se soluturum, animo novandi? & Cajus respondet: promitto, simul sub hoc interrogans Titium actorem, an hoc habeat acceptum, & is respondeat: habeo; dicitur Aquiliana stipulatio, ut explicat glossa in cit. L. 2. in casu.

2634. Ad alteram partem tituli hæc transactionem rescendi posse ex varijs causis 1. ex interposito metu injustè incusso, L. 13. C. h. t. secundò, si dolo extorta sit, L. 13. & penult. h. t. (ut si instrumenta noviter reperta essent, prius dolo è occultata. Si læsio contingat dolo; transactio rescindi potest, non autem secus; esto in re læsio intervenierit, sed sine dolo; & hoc ex L. Lucius 78. & ult. ff. ad S. C. Trebell. Nam ibi rescissio transactionis super universali fidei commissio totius hereditatis negatur; licet ex instrumentis deinde pateat magnam læsionem intervenisse. Tertio, si intervenit error substantialis L. 29. C. eod. quartò, mutuo consensu partium, L. 14. C. eod. quintò, per errorem calculi, nisi & super hoc errore transactum sit, L. unic. C. de errore Calculi: sextò per restitutionem in integrum, intellige, si exinde læsio contingat. Nec obstat, L. 5.

C. de dolo malo, ubi tribuitur actio in factum in transactione immodicè læsio; quia dicta lex procedit in casu læsionis interveniente dolo, ut patet ex ultimis ejus verbis; similiter quando L. 65 §. 1. ff. de Condict. indebit: conceditur repetitio, intelligitur, ubi intervenit transactio solum imperfecta, vel aperta calumnia.

ARTICULUS V.

De effectu transactionis.

2635. PRIMUS, & principalis effectus transactionis semel bona fide, & legitime celebrata, est, finire litem, L. 10. C. h. t. Hinc invita altera parte transigentium, revocari, aut rescindi non potest, L. 5. C. h. t. & L. 16. C. eod. nec quidem sub prætextu novorum instrumentorum ad litem sopitam pertinentium, L. 19. & 29. C. h. t. esto adhuc res integra sit, & contractus ex neutra parte completus, L. 39. C. h. t. nisi instrumenta prius dolose occultata essent, ut diximus in præcedentibus. Hinc omnia instrumenta, probationes, & jura partium, in contrarium allata; post ritè factam transactionem, irrita sunt, & inania, c. sicut grave 1. h. t. ubi habetur, quòd personæ quædam Ecclesiasticæ controversiam, quam inter se, de bonis, aut juribus suis habebant, salubri transactione finierint, petentes à Gregorio 1. Pontifice, ut eam auctoritate sua confirmaret: quamobrem, respondit Pontifex, instrumenta omnia, & quidquid aliud est, quod parti uni, aut alteri, super causis transactione finitis: favere possit, jam pro irritato, & vacuo habendum esse solamq. transactionis conventionem observandam. Sed, etsi in ea per incuriam, vel imperitiam defectus aliquis commissus sit, se illum Apostolica auctoritate, & confirmatione, ex certa scientia supplere.

Ex hoc textu sequitur, transactionem, bona fide, & sine dolo factam; parere exceptionem litis finitæ, ut instar rei judicatae haberi debeat, ita, ut si gravis læsio partis post transactionem appareat propter nova instrumenta postea reperta, tamen transactio firma sit, nec rescindi debeat; nisi læsio facta sit in ipsa transactione. Hujus postremi ratio est ex Layman in cit. c. 1. n. 2. quia, si læsio contingat in ipsa transactione, ubi jus revera dubium, quod una pars habebat, majus, aut majoris ponderis tunc

tunc erat, quam æstimabatur, inæqualitas hæc in conscientie foro ad æqualitatem reduci debet: imò etiam in conscientie foro remedium rescissionis (ex L. 2. C. de rescind. vendit.) dari deberet, perinde, ut in aliis onerosis, ac reciprocis contractibus, si læsio ultra dimidium iusti fuit; sicuti bene cum Bartolo, & aliis docet Molina *tr. 2. de iust. D. 556. n. 16.*

2636. Not. tamen, talem rescissionem in transactionibus concedi vix solere, nisi læsio enormissima sit; ideòque dolus præsumatur; uti docet Layman *in c. ult. n. 2. & hic, n. 2.* vel nisi minor natu, aut Ecclesia in huiusmodi transactione læsa sit; tum enim ei iudicis officio succurritur per in integrum restitutionem, juxta L. 1. & 2. C. si adversus transactionem.

Alter effectus est, quòd, esto transa-

ctio, actionem civilem non pariat, si celebrata sit *nudo pacto* (nam ex nudo pacto de Jure Civili non nascitur actio per superius dicta) pariat tamen exceptionem, L. 17. C. h. t. nimirum *litis fuita, c. 1. de litis contestatione in 6.* Et quamvis sit exceptio peremptoria, tamen opponi potest ante, vel post litis contestationem; & litem decedit, ac si res in iudicio decisa esset; & ideo in *c. 1. h. t.* vocatur, *decisio cause*; quia æquiparatur rei iudicatae; L. 20. C. h. t. non tamen nisi inter partes; Zoësius *hic n. 4.* Pro fine notandum, eum qui fuit *Advocatus* alicujus in certa causa posse postea esse testem ejusdem in instrumento transactionis super ea, *c. ex literis, 6. h. t.* quia sic non est *Advocatus*, & testis, *in eadem causa.*

* * *

QUÆSTIO XXXVII. IN TIT. XXXVII. DE POSTULANDO.

2637. **P**ostulare, hic idem est, ac in iudicio apud iudicem exponere suum, vel amici desiderium, vel alterius desiderio contradicere; L. 1. §. 2. ff. h. t. Est munus publicum, & hoc sensu tam pro Actore, quam Reo postulari potest; imò etiam ij, qui Advocati non sunt, dum pro se causam agunt apud iudicem, postulare possunt. Cæterum *postulare*, strictius loquendo, sumitur *pro munere Advocati*; qui alias etiam Patronus causæ, Orator, & Causidicus vocatur, ut notat Tholosus *in Syntag. Jur. Univers. c. 2. n. 6.* Nam huius jus est, postulare pro alio, nimirum, ut clienti jus suum reddatur, de qua *1. Cod. in Tit. de Advocat. divers. Judic.* quamvis autem, & *Advocatus*, & *Procurator*, *postulare* dicantur; tamen plures inter eos differentie numerantur à Pirhing *h. t. n. 2.* his positis.

ARTICULUS I.

Qui possint postulare de jure civili?

2638. **R**esp. quòd omnes, qui nullo jure prohibentur. Prohibentur autem aliqui edicto, aliqui lege, aliqui sententia. qui prohibentur edicto, sunt in triplici ordine. Nam aliqui prohibentur *in totum*, ut nec pro se, nec pro alijs postulare possint; tales sunt minores 17. annis; furiosi, surdi;

Tom. I,

L. 1. §. 3. ff. h. t. aliqui tantum pro alijs, ut mulieres; cæci; infames; *cit. L. 2. §. 59.* Excipe tamen mulierem ratione tutelæ in causa filij; arg. *c. Ex parte 67. de appell. Layman in c. de Judic. n. 3.* aliqui pro certis tantum possunt, nimirum, parentibus; liberis; fratribus; sororibus, uxoribus; & alijs conjunctis, fortè ad quartum gradum, ut notat Pirhing *hic n. 4.* quibus adde illos, qui pro alijs tutelam, vel cautionem gerunt, L. *cit. §. est æquissimum*, & §. *ut initio*; & omnes infames, *c. Infames 3. q. 7.* Nam infames, edicto, ne quidem volente adversario, admittuntur L. 7. ff. h. tit. *Lege* prohibentur, qui SS. Ecclesiæ Mysterijs non sunt imbuti, *c. fin. h. t. Judices*, & Arbitri, in eadem causa; L. 6. C. h. t. Potentiores, L. 1. & c. C. *ne potentior*; Pacti cum altero de quota litis L. 5. 1. C. h. t. vel alio pacto, quo alios vexent, inito, L. 6. §. 2. c. h. t. *sententiã* verò prohibentur omnes, quibus vel in totum, vel ex parte advocantibus est interdictum, L. 8. c. h. t. Et hæc de jure civili. Not. autem, litigantes posse sibi pro libitu *Advocatos* eligere, L. 2. c. h. t. quamvis interdum contingat, si partes ob inopiam, vel metum potentioris adversarij *Advocatum* habere nequeant, illis aliquem à iudice assignari ex officio, ex L. 1. c. h. t. & ff. 7. L. *ead.* Et

Hh hh 2

quo-